24-6-99 15

చాపకింద నీరులా వ్యాపిస్తున్న ముప్పు

కార్మిక ఉద్యమంలో రాజకీయ విభేదాలు కూడా ఉన్నాయి. కార్మిక పోరాటాలను కార్మిక రాజ్యస్థాపనలో భాగంగా చూడాలని ఒక సిద్ధాంత దృక్పథం ,జాతి ప్రగతిలో భాగంగా చూడాలని మరొక సిద్ధాంత దృక్పథం మొదటి నుండి ఉన్నాయి. ఈ సిద్ధాంతాల మధ్య సంవాదం ఎట్లాగున్నా, అన్ని తేడాలనూ తాత్కాలికంగానయినా పక్కన పెట్టి కార్మిక సంఘాలన్నీ ఒక్క డిమాండ్‌తో ఉద్యమించడం ఇవాల్టి అవసరం.

కార్మికరంగంలో ఒక మార్పు చాలా నిశ్శబ్దంగా —చాప కింద నీరులాగ —వస్తున్నది. ఎవరూ లెక్కలు తీయలేదు గానీ, పర్మనెంట్ కార్మికుల స్థానంలో కాంట్రాక్టు కార్మికులను నియమించి, వారిచేత అదే పని చేయించుకుని హక్కులడిగినప్పుడు, మీరు కాంట్రాక్టు కార్మికులు పొమ్మని చేతులు దులుపుకుంటున్న కంపెనీలు వేల సంఖ్యలో ఉన్నాయి. ఆ క్రమంలో, ఉన్న కొద్దిపాటి ఉద్యోగభద్రత పోగొట్టుకుని ఏ రోజు ఉద్యోగం ఊడుతుందో అని భయపడుతూ బతుకుతున్న కార్మికుల సంఖ్య లక్షలలో ఉంది.

దేశంలో కార్మిక ఉద్యమం బలంగా ఉండి ఉంటే ఇదొక ముఖ్యమైన రాజకీయ సమస్యగా గుర్తింపు పొంది ఉండేది. కానీ ఇప్పుడు జరుగుతున్నదేమిటంటే కార్మిక సంఘాలు ఎక్కడికక్కడ చేయగల పోరాటమేమయినా ఉంటే చేసి పక్కకు తప్పుకోవడం. పోరాటం చేయడానికొక కార్మిక సంఘమే లేని చోట ఆ మాత్రం కూడా లేదు. చూస్తూ చూస్తుండగానే చిన్న చిన్న కంపెనీలలో కాదు, కేవలం ప్రైవేటు కంపెనీలలో కాదు, కేవలం కండబలంతో పని చేసే కార్మికరంగంలోనే కాదు మొత్తంగా కార్మిక ఉద్యోగ రంగాలలో 'కాంట్రాక్టు' పద్ధతి అతి వేగంగా వ్యాపించిపోతున్నది.

కాంట్రాక్ట్ కార్మికులకు ఏ హక్కులూ ఉండవని కాదు. కానీ అన్నిటికంటె ముఖ్యమైన ఉద్యోగ భద్రత మాత్రం అసలే ఉండదు. పర్మనెంట్ లేక రెగ్యులర్ కార్మికులుగా గుర్తింపు పొందిన వారికి పూర్తి ఉద్యోగ భద్రత ఉంటుందని కాదు. పూర్తి ఉద్యోగ భద్రత పెట్టుబడిదారీ ఆర్థిక విధానాల నైజానికే వ్యతిరేకం. కానీ వారిని ఒక్క వేటుతో తొలగించడం సాధ్యం కాదు. ఏమీ ఇవ్వకుండా వదిలించుకోవడమూ సాధ్యం కాదు.

ఈ రెండు హక్కులూ కార్మికులకు లేకుండా చేసేది కాంట్రాక్ట్ కార్మిక వ్యవస్థ. ఇదే పెట్టుబడిదారీ యాజమాన్యాలు ఇష్టపడే వ్యవస్థ. 'ఇష్టమున్నప్పుడు పనిలోకి తీసుకుంటాం. ఇష్టం లేకపోతే తీసేస్తాం. దానికి ప్రభుత్వం అనుమతి, నష్టపరిహారం లాంటివేమీ అడ్డం రాకూడదు' అనే స్వేచ్ఛ వారికి కావాలి. మామూలు కార్మికుల విషయంలో ఇది సాధ్యం కాదు కాబట్టి, కాంట్రాక్ట్ కార్మికుల విషయంలో కాంట్రాక్టను ముగించేయడం అనే పేరు మీద ఈ 'స్వేచ్ఛ' తీసుకోవచ్చు కాబట్టి, కాంట్రాక్ట్ కార్మిక వ్యవస్థను యాజమాన్యాలు ఇష్టపడుతున్నాయి. సోషలిజానికీ, కార్మికరాజ్యానికీ సంబంధించిన ఆశతో మొదలయిన ఇరవయ్యవ శతాబ్దం కార్మిక వర్గాన్ని కాంట్రాక్ట్ వ్యవస్థ తాలూకు అభద్రతలో సంపూర్ణంగా ముంచే ఈ పరిణామంతో ముగియడం బాధాకరమే.

ఇది మనకు తెలియకుండా జరిగిపోతున్నదన్నాను. రాష్ట్ర విద్యుత్ బోర్డ్ ఉద్యోగులంటే పూర్తి ఉద్యోగ భద్రత ఉన్న సిబ్బందేనని, ఎవరో ఒకటి రెండు శాతం క్యాజువల్ కార్మికులుండవచ్చుననీ బహుశా చాలా మంది అనుకుంటారు. భద్రత పోతుందన్న భయంతోనే బోర్డు ఉద్యోగులిప్పుడు ట్రాన్స్‌కో, జెన్‌కోల ఏర్పాటును వ్యతిరేకిస్తున్నారనీ అనుకుంటారు. కానీ పర్మనెంట్ కార్మికుల స్థానంలో అదే పని చేయడానికి కాంట్రాక్ట్ కార్మికులను పెట్టుకోవడం విద్యుత్ బోర్డు మొదలుపెట్టి చాలాకాలం అయింది. ట్రాన్స్‌కో, జెన్‌కోల ఏర్పాటు దాకా ఆగలేదు. ప్రజలకు —అంటే విద్యుత్ వినియోగదారులకు —ప్రత్యక్ష సంబంధం ఉన్న సబ్‌స్టేషన్ ఉద్యోగులలో చాలా చోట్ల 75 శాతం దాకా కాంట్రాక్ట్ పద్ధతిన పనిచేస్తున్న వారే. హెల్పర్లే కాదు, ఇంజనీర్లు కూడా. పర్మనెంట్ ఉద్యోగులకు అదే పనికి ఇచ్చే జీతంలో మూడవవంతు ఇచ్చి పని చేయించుకుంటున్నారు. ఈ వారసత్వాన్ని ఎ.పి.ఎస్.ఇ.బి. ఎ.పి. ట్రాన్స్‌కోకు అప్పగించిందే తప్ప కాంట్రాక్ట్ కార్మికులు కొత్త వ్యవస్థతో పుట్టలేదు.

ఈ మధ్య వార్తలలో ఉన్న (బాగా పని చేస్తున్నందుకు కాదు, మూసేయబోతున్నందుకు) రామగుండం ఎరువుల ఫ్యాక్టరీ మరొక ఉదాహరణ. కేంద్ర ప్రభుత్వ సంస్థ అయిన ఈ ఎరువుల ఫ్యాక్టరీలోని కార్మికు

లలో సగంకంటె ఎక్కువ కాంట్రాక్ట్ కార్మికులే. మిగిలిన కార్మికులకు కంపెనీని మూసేసినప్పుడు కొంత నష్టపరిహారమైనా వస్తుంది. ఈ కాంట్రాక్ట్ కార్మికులను తొలగించుకోవడానికి అటువంటి ఖర్చేమీ ఉండదు. వాళ్ళ ప్రత్యక్ష యజమాని అయిన కాంట్రాక్టర్‌తో 'నీ కాంట్రాక్ట్ ముగిసింది' అని చెప్పి తెగతెంపులు చేసుకుంటే చాలు. వెయ్యిమందికి పైగా ఉన్న కాంట్రాక్ట్ కార్మికులను వదిలించేసుకోవచ్చు.

ఒక ఫ్యాక్టరీ చేసే ప్రధానమైన పనిని కాంట్రాక్ట్‌కు ఇవ్వడం భావ్యం కాదనీ, దానికి సొంత కార్మికులనే నియమించాలనీ, ఫ్యాక్టరీ చేసే వ్యాపారానికి అవసరమయి ఉండి కూడా ప్రధాన విషయం కాని రంగంలో కాంట్రాక్టర్లను ప్రవేశపెడితే అర్థం ఉందనీ ఒక అభిప్రాయం చాలా కాలం న్యాయస్థానాలు వ్యక్తం చేశాయి. ఆ ప్రాతిపదికన కాంట్రాక్ట్ కార్మికులను రెగ్యులరైజ్ చేయమని ఆర్డర్లు కూడా జారీచేశాయి. ఆ అవకాశం ఇప్పటికీ ఉంటే దొడ్డిదారిన కాంట్రాక్ట్ కార్మికులుగా నియమితులయిన వారిలో అందరూ కాకపోయినా కొందరయినా కోర్టుకు పోయి రెగ్యులరైజేషన్ పొందుదురేమో.

కానీ కేంద్ర ప్రభుత్వం కాంట్రాక్టు కార్మికుల (నియంత్రణ, నిషేధం) చట్టాన్ని చేసి, ఆ అవకాశాన్ని న్యాయస్థానాల చేతి నుండి తీసేసి ప్రభుత్వం చేతిలో పెట్టింది. ఏ పారిశ్రామిక రంగంలోనైనా నిర్ణీత స్వభావం గల పనిలో లేక ఉద్యోగంలో కాంట్రాక్ట్ కార్మికులను నియమించడాన్ని నిషేధిస్తూ ఒక తాఖీదు జారీచేసే అధికారాన్ని ఆ చట్టం కేంద్ర, రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలకిచ్చింది. ఆ తరువాత న్యాయస్థానాలు ఈ పనిని ఇంక చేయజాలవని సుప్రీంకోర్టు తీర్పు ఇచ్చింది.

చట్టమిచ్చిన ఈ అధికారాన్ని ఆ చట్టం స్ఫూర్తితో ప్రభుత్వాలు ఉపయోగించి ఉంటే ఇప్పుడు కార్మికవర్గం ఇంతటి సమస్యలు ఎదుర్కొనేదికాదు. కానీ ప్రభుత్వాలు ఆ అధికారాన్ని వినియోగించింది చాలా తక్కువ. పైగా అందుకు భిన్నంగా తామే వ్యవహరిస్తూ తమ సిబ్బందినే కాంట్రాక్టు కార్మికులుగా మారుస్తున్నాయి. ఏ కోవకు చెందిన పనిలో అయితే కాంట్రాక్టు కార్మికులను నియమించడాన్ని నిషేధించే అధికారం ఈచట్టం ప్రభుత్వాలకు ఇచ్చిందో ఆ కోవకు చెందిన పనిలోనే ప్రభుత్వ సంస్థలయిన (ఒకటి రాష్ట్ర ప్రభుత్వ సంస్థ, ఒకటి కేంద్ర ప్రభుత్వ సంస్థ) విద్యుత్ బోర్డు, రామగుండం ఎరువుల ఫ్యాక్టరీ కాంట్రాక్ట్ కార్మికులను నియమించి పని చేయించుకుంటున్నాయంటే ప్రభుత్వ వ్యవహారశైలికీ, చట్టం కల్పించిన సంక్షేమ అధికారాల స్ఫూర్తికీ ఎంత తేడా ఉందో అర్థం అవుతుంది.

అయినప్పటికీ న్యాయస్థానాలు కాంట్రాక్టు కార్మికులకు ఉపయోగపడే తీర్పులు అడపా దడపా ఇస్తూనే ఉన్నాయి. నిజంగా వాళ్ళు కాంట్రాక్టు కార్మికులేనా లేక, తన పనివాళ్ళనే కాంట్రాక్ట్ కార్మికులుగా చూపించడానికి యాజమాన్యం ఒక కాంట్రాక్టర్‌ను అడ్డంపెట్టుకుందా అని చూసి రెండవదే నిజమయితే వారిని కంపెనీ సిబ్బందిగానే గుర్తించాలని న్యాయస్థానాలు ప్రకటించవచ్చుననీ ధ్వనించే తీర్పులు 1960ల నుండి సుప్రీంకోర్టు ఇస్తున్నది. ఈ కోవకు చెందిన అత్యంత స్పష్టమైన తీర్పు జస్టిస్ కృష్ణయ్యర్ ఇరవై ఏళ్ళక్రితం ఇచ్చారు. దానిని విడమరచి చెప్పి హర్యానా విద్యుత్ బోర్డు ఉద్యోగులకు ఉద్యోగ భద్రత కల్పించే తీర్పు ఈ సంవత్సరమే సుప్రీంకోర్టు ఇచ్చింది.

ఈ తీర్పులు కార్మికులకు ఉపయోగపడతాయి గానీ ప్రధానంగా పోరాటం రాజకీయ రంగంలో చేయవలసిఉంది. ఇదేదో పిడివాదంగా అంటున్న మాట కాదు. అటువంటి పిడివాదం వల్ల ప్రయోజనం ఉందని కూడా నేను అనుకోవడంలేదు. రాజకీయ పోరాటాలకంటే న్యాయస్థానాలలో జరిగే కృషి వల్లనే మేలు జరిగే సందర్భాలు ఉండగలవు. కానీ కార్మికులను కాంట్రాక్ట్ కార్మికులుగా మారుస్తూపోతున్న ప్రస్తుత పోకడ ప్రపంచంలో ఆధిపత్యం వహిస్తున్న విధాన నిర్ణేతల శాసనం. అది భారత రాజ్యాంగానికీ భారత ప్రజల ఆకాంక్షలకూ అతీతమైన శాసనం. వీటికి తలవంచని పాలకులు దానికి తలవంచుతారు. అది ఆ విధాన నిర్ణేతల బలానికి మాత్రమే నిదర్శనం కాదు. వారితో మన పాలకులకున్న ఆలోచనల సారూప్యానికి కూడా ఒక సంకేతం. అందువల్ల దీనిని వ్యతిరేకించే కృషి రాజకీయ కృషి రూపం తీసుకోకతప్పదు.

కానీ దానికి కావలసిన రాజకీయ బలం భారతదేశంలో కార్మికవర్గం కోల్పోయింది. ఎక్కడికక్కడ తమ సొంత ప్రయోజనాలు కాపాడుకోవడానికే కార్మికులు అలవాడు పడ్డా సొంతాన్ని గురించి ఆలోచన అసలే లేని అద్భుతమైన ఆదర్శవాదమేదో కార్మికులలో తప్పనిసరిగా ఉండితీరాలని కాదు. కానీ ఎవరికివారు సాధించుకున్న హక్కులకు సూత్రబద్ధమైన సార్వజనీనత కల్పించాలని ప్రయత్నించడం ఆ హక్కుల మనుగడకే అవసరం అన్న గుర్తింపు కార్మిక ఉద్యమంలో చాలా బలహీనంగా ఉండడం బాధాకరమైన విషయం. కాంట్రాక్ట్ కార్మికులనేవారు ఒక వేరే కోవకు చెందిన కార్మికులుగా ఉన్నంతకాలం వారికి ఇతర కార్మికులకున్న మేరకయినా ఉద్యోగ భద్రత కల్పించాలని ప్రయత్నం చేసిన సంఘాలు చాలా అరుదైనవే. వాటిమీద ఒత్తిడి పెట్టిన కార్మికులూ అరుదే. ఇప్పుడొక్కసారిగా అందరూ కాంట్రాక్టు కార్మికులుగా మారిపోయే దశ వచ్చేసరికి ఇన్నాళ్ళూ కట్టుకున్న పేకమేడలు కూలిపోతున్న భావన కార్మికులకు వస్తున్నదే తప్ప ఏమి చేయాలో పాలుపోవడంలేదు.

కార్మిక ఉద్యమంలో రాజకీయ విభేదాలు కూడా ఉన్నాయి. కార్మిక పోరాటాలను కార్మిక రాజ్యస్థాపనలో భాగంగా చూడాలని ఒక సిద్ధాంత దృక్పథం, జాతి ప్రగతిలో భాగంగా చూడాలని మరొక సిద్ధాంత దృక్పథం మొదటి నుండి ఉన్నాయి. ఈ సిద్ధాంతాల మధ్య సంవాదం ఎట్లాగున్నా, ఆచరణలో కార్మికఉద్యమం ఆయా రాజకీయ పార్టీల వ్యూహాలకూ, ఎత్తుగడలకూ లోబడి సాగుతూ వచ్చిందనేది సత్యం. ఈ చరిత్రనంతా ఇప్పుడు ఒక్కసారిగా సంస్కరించడం ఎవరివల్లా అయ్యే పనికాదు గానీ, అన్ని తేడాలనూ తాత్కాలికంగానయినా పక్కన పెట్టి కార్మిక సంఘాలన్నీ ఒక్క డిమాండ్‌తో ఉద్యమించడం ఇవాల్టి అవసరం. అదేమిటంటే, ఏ సంస్థ అయినా తన ప్రధాన ఉత్పత్తి ప్రక్రియలో కాంట్రాక్ట్ కార్మికులను నియమించడానికి వీలులేదని కేంద్ర రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలు కాంట్రాక్ట్ కార్మికుల (నియంత్రణ, నిషేధం) చట్టం ఇచ్చిన అధికారంతో ఆర్డర్ జారీ చేయాలని, ఈ ఒకే ఒక డిమాండ్‌తో కార్మిక సంఘాలన్నీ ఒక్క గొంతుతో ఉద్యమించగలిగితే, కార్మిక ఉద్యమాన్ని వారు సిద్ధాంతపరంగా ఏ విధంగా అర్థం చేసుకున్నా (అది నిజంగా కార్మికుల శ్రేయస్సు కోరే అవగాహనే అయితే) తేడారాదు. తమ లక్ష్యానికి మేలు చేసినవారే అవుతారు.

కె. బాలగోపాల్